

mák” mennyiségét mélyen lebecsüli. Költészetesztetikájában (1972. 44.) ki is mondja: „A szabadvers a maga egészében nem átmeneti forma, csak bizonyos — igen ritka (az én kiemelésem. T. G.) — változatai azok...” Szerintem viszont van ugyan hangzásában, ritmusában prózai szabadvers is, de ez csak szélső eset; az e kategóriába sorolt művek többsége lényegesen, jelölő értékben rendezettebb hangzási, ritmikai vonatkozásban, mint akár a művészi próza átlaga. A hangzási rendezettség kategóriáját sem szűkítem az időmértékező, az ütemező tendenciákra vagy ezek együttesére, hanem önálló ritmusalkotónak veszem bele többek közt a rímet is, az alliterációt is (Szerdahelyi szerint ezek csak járulékos ritmustényezők — 16. lap —, sőt a „vak vezet világtalant!” szabályos ismétlődése nem ritmus; a betűrím inkább „a hangfestés egyik sajátos esete”: 78. lap), sőt másféle hanggyakorisági rendezettséget is, ha szignifikánsan nagyobb a prózáénál. Itt van a kutya elásva! Ha nem akarunk gittegyleti „de igen, de nem” vitába bonyolódni, melyben kétes értékű győzelmet csak a nagyobb mellény, nagyobb hang vív ki, bizony, csak a számítógép objektivitása dönthet, nem pedig holmi ex cathedra, deduktív okoskodás!

Ha olyannyira ritkák azok az átmenetek, mint előző — és a Verstanban is többször idézett! — munkájában állítja Szerdahelyi, miért ódzkodik a számítógéptől? Hisz bármekkora elfogultságot, „prekonceptiót” tulajdonít nekem, nagy szövegtest statisztikai eredményeit hogy is befolyásolnák lényegesebben azok a ritka kivételek?! De válassza ki ő az ő prekonceptiójával Füst Milán, Illyés, Szabó Lőrinc szabadverseinek a felét: olyannyira bizonyos-e benne, hogy sikerül igazolnia e szerzők szabadverseinek legalább a felében a prózaiságot? Jókora engedményt teszek neki ezzel, de nem hinném, hogy még így is sikerülne a maga javára billenteni a vitamérleg nyelvét!

A gépi megoldást maga a kor kínálja: ezt határozottan állítom. Ez azonban csak félreolvasóknak jelenti, hogy gyermekjáték könnyűségű volna olyan tudományos programot készíteni a gép számára, amely például figyelembe vesz minden mondatnani és jelentéstani tömbösödést, kicsúsosodást a szövegben. Én e jövőendő kísérletet nem attól féltém, hogy megcáfolja a nézeteimet, hanem a teljes mechanikusságtól. S ebben talán mégis egyetérthetünk...

Abban viszont semmiképp sem, hogy e „szerény verstan szerző” úgy osztja föl a kutatók táborát: egyik felüknek joguk van elméleti kérdésföltevésre (ebbe sorolja természetesen és korántsem szerényen önmagát!), a másik, nagyobbik had meg dolgozzék megvetetten csakis a gyakorlati elemzés aprómunkáján, és csakis akkor van joga némi általánosításra, ha hangyaszorgalommal összehordott — a Nagy Elmélészek által később könnyedén hasznosítandó — anyagot. Aki ismeri munkásságomat, tudja, hogy az aprómunkából is kivettem a részem, de tetszik-e vagy sem Szerdahelyinek, nem mondom le az elméleti kérdésfölvetés jogáról sem. Nekem ő ne osztogasson házi feladatokat!

TÖRÖK GÁBOR

Szerkesztői asztal

A Magyar Rádió Irodalmi Osztálya és a József Attila Könyvtár Tisztáj-estet rendez Makón szeptember 30-án. A szerkesztő-rendező Dorogi Zsigmond.

